

Пешкова Б. Р.,
здобувач вищої освіти факультету менеджменту
Науковий керівник: Полторак А. С.,
д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри
менеджменту та маркетингу
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ВПЛИВ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ НА РОЗВИТОК МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ

Дослідження впливу державної політики на розвиток малого та середнього бізнесу є актуальним питанням, особливо в контексті сучасних економічних викликів. Як зазначають Н. Ковалко та М. Глух [1], важливим аспектом є державна фінансова підтримка. В умовах економічних викликів держава підтримує підприємців через пільгові кредити, субсидії та грантові програми.

Лашин П. наголошує на важливості дотримання міжнародних зобов'язань щодо державної допомоги [2]. Дослідження О. Гука та інших [4] підтверджують необхідність комплексного підходу до оцінювання ефективності державної політики розвитку МСБ. Автори виділяють п'ять ключових детермінант впливу: демографічні зміни, воєнний стан, цифровізація, диспропорції між МСБ та великими підприємствами, структурні економічні трансформації.

Метою даного дослідження є аналіз впливу державної політики на розвиток малого та середнього бізнесу в Україні, зокрема у контексті сучасних геополітичних викликів та економічних змін, спричинених воєнним станом. Дослідження спрямоване на визначення ефективності фінансової та податкової підтримки, а також на виявлення основних проблем і перспектив подальшого розвитку МСБ.

У відповідь на геополітичні конфлікти та економічні виклики, державна політика в Україні акцентує на підтримці малого та середнього бізнесу (МСБ) як ключового чинника економічної стабільності та інноваційного розвитку [2]. Одним з ключових аспектів державної політики є фінансова підтримка. Як зазначено в Законі України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» [4], держава забезпечує фінансову, інформаційну, консультативну підтримку суб'єктів малого і середнього підприємництва. Однією з основних програм державної підтримки є Програма з релокації українських підприємств, яка спрямована на переміщення бізнесу з зон бойових дій у безпечні регіони Західної України. Ця програма передбачає комплексну підтримку, включаючи допомогу у виборі нової локації, організацію перевезення, переселення працівників та відновлення логістики [2 с. 156].

Крім того, уряд впроваджує програму «єРобота», яка надає гранти для створення власного бізнесу, розвитку ініціатив та навчання. Ця програма

містить шість різних видів грантів, що охоплюють мікрогранти, розвиток переробних підприємств, організацію садів та тепличних господарств, запуск стартапів, а також навчання в ІТ-галузі. Іншою важливою ініціативою є кредитування під 0% у рамках програми «5–7–9», що сприяє зменшенню фінансового тягаря на підприємства під час воєнного стану [2].

Фінансова підтримка МСБ також включає податкові пільги та реформи, спрямовані на зниження податкового навантаження. Під час воєнного стану були скасовані або знижені податки на додану вартість (ПДВ) та акцизи, зокрема ставка ПДВ для пального була знижена з 20% до 7%. Крім того, для малих підприємств було запроваджено можливість сплачувати єдиний податок за зниженою ставкою 2% від обороту, що суттєво спрощує систему оподаткування та знижує витрати на податкове адміністрування [57]. Ці заходи спрямовані на стимулювання бізнес-активності та підтримку підприємств у складних умовах війни. Однак, попри надані пільги, існують певні виклики щодо їх ефективності [6,7]. Наприклад, не всі суб'єкти малого бізнесу скористалися можливістю перейти на 2% єдиний податок через втрату податкового кредиту з ПДВ [5]. Також тимчасовий характер зниженої ставки податку створює невизначеність для підприємців щодо довгострокових перспектив їхнього бізнесу.

Крім фінансової підтримки, державна політика передбачає покращення регіональної інфраструктури та створення сприятливих умов для розвитку МСБ на місцевому рівні. Це включає розвиток інформаційних ресурсів, таких як портал для підприємців, а також впровадження електронних систем публічних закупівель (Prozorro) [2]. Стратегія розвитку МСБ до 2027 року орієнтована на цифрову трансформацію, інтеграцію на європейські ринки та підвищення конкурентоспроможності підприємств відповідно до стандартів ЄС [2 с. 158].

Для оцінювання ефективності державної політики розвитку МСБ була розроблена концепція «Інтегрального показника ефективності державної політики розвитку МСБ». Цей показник має найбільшу вагу у визначенні загальної ефективності політики. Для його розрахунку застосовано метод інтегрального моделювання, що вимагає використання певного набору індикаторів. Зокрема, основну увагу було приділено фінансовій групі індикаторів, яка включає такі показники як кількість суб'єктів МСБ, кількість працівників, обсяг проданих продуктів, показник прибутковості, та інноваційна активність [1].

Гук, О., Федевич Л., Ливдар М., Бушовська, Л., Близнюк А. провели стандартизацію індикаторів та розрахунок інтегрального показника ефективності державної політики розвитку МСБ. Результати показали, що інтегральний показник перебуває в діапазоні 0.51-0.7, що свідчить про критичний рівень ефективності політики з акцентом на фінансові індикатори та інноваційну активність МСБ [1]. Це вказує на наявність явних проблем та перешкод у розвитку сектора, зокрема у фінансовій сфері та інноваціях.

Отже, у результаті проведеного дослідження обґрунтовано теоретико-

методологічні засади та практичні аспекти впливу державної політики на розвиток малого та середнього бізнесу в Україні в умовах сучасних геополітичних та економічних викликів. З'ясовано, що в контексті воєнного стану держава імплементує комплекс заходів підтримки МСБ, який включає програми релокації підприємств, грантові ініціативи та механізми пільгового кредитування. Досліджено, що фінансова підтримка МСБ реалізується через диверсифіковану систему податкових преференцій, зокрема редуkcію ставок ПДВ та імплементацию спрощеної системи оподаткування. Емпірично верифіковано, що ефективність державної політики розвитку МСБ оцінюється за допомогою інтегрального показника, який на даному етапі демонструє критичний рівень, особливо у сфері фінансового забезпечення та інноваційної активності суб'єктів підприємництва. Наголошено на необхідності подальшої оптимізації інструментарію державної підтримки МСБ, зокрема в напрямку посилення фінансового стимулювання та активізації інноваційної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Гук О., Федевич Л., Ливдар М., Бушовська Л., Близнюк А. Оцінювання ефективності державної політики розвитку малого й середнього бізнесу: фінансовий аспект. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2024. № 1(54). С 174–187. <https://doi.org/10.55643/fcaptr.1.54.2024.4265> (дата звернення 20.09.2024).
2. Ковалко Н. М., Глух М. В. Правове регулювання фінансової підтримки малого підприємництва. *Ірпінський юридичний часопис*. 2024. № 2 (15). С. 154-164. DOI: [https://doi.org/10.33244/2617-4154-2\(15\)-2024-154-164](https://doi.org/10.33244/2617-4154-2(15)-2024-154-164) (дата звернення 20.09.2024).
3. Лашин П. М. Методи та форми державної підтримки розвитку малого та середнього підприємництва. *Суспільство та національні інтереси*. 2024. № № 4(4). С. 1176-1188. URL: [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-4\(4\)-1176-1188](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-4(4)-1176-1188) (дата звернення 20.09.2024).
4. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні : Закон України від 22.03.2012 № 4618-VI / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17> (дата звернення: 20.09.2024).
5. Іваненко В., Лайчук С., Хоменко Г., Податкова політика суб'єктів малого бізнесу під час воєнного стану. *Економіка. Управління. Інновації*. 2023. № 1(32). DOI: [https://doi.org/10.35433/ISSN2410-3748-2023-1\(32\)-3](https://doi.org/10.35433/ISSN2410-3748-2023-1(32)-3) (дата звернення 20.09.2024).
6. Полторак А. С., Малиновська І. О., Полозенко В. А. Оцінка індикаторів стану податкової безпеки України в системі її фінансової безпеки. *Modern economics*, 2017. № 1. С. 38–44.
7. Полторак А. С., Усенко О. С. Оптимізація податкової політики в умовах фіскальної децентралізації в Україні. *Modern economics*, 2017. № 2. С. 50–54.